

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה

ב.

עין משפט נר מצוה

צ"ה א מ"י פ"י מהל' ע"מס' הלכה ד' :
צ"ו ב מ"י ש"ס ופ"ק ג מהל' זכיה וממנה הלכה י"א סגמ עשין עד ט"ו ש"ע י"ד סי ק"ג ספ"ק י"א ונ"ט"ע ח"מ פ"י רמ"ט ספ"ק י"ג :
צ"ז ג מ"י פ"י מהלכות ע"מס' הלכה ופ"ג מהל' זכיה וממנה ח"מ :
צ"ח ד מ"י פ"י מהל' ע"מס' הלכה ט"ו ש"ע י"ד סי ק"ג ספ"ק י"א ונ"ט"ע ח"מ פ"י רמ"ט ספ"ק י"ג :
צ"ט ו מ"י פ"י מהל' נכרות הלכה סגמ עשין ט"ו ש"ע ח"מ סימון רכה ספ"ק י" :
ק ז מ"י פ"י מהלכות ח"מ סימון פ"י מהל' זכ"ב :
וה"ל"ג סגמ לאזין ק"מ ט"ו ש"ע ח"מ סימון פ"י מהל' ספ"ק א' :
[א] :

תורה אור השלם

1. תהלים י"א אלהיך לקבץ והפיתים החרים תחרים אתם לא תכרת לקה ברית ולא תתחבם. דברים ז ב
2. לא תאכלו כל נבלה לרוב בשעריך ואתם תתקנה ואתם תאכלו או מבר לקבר כי עם קדוש אתם לוי אלהיך לא תבשל גדי בחלב אמו. דברים יד ב
3. מה רב מעשיך יי קלם בחקמה עשית מלאה הארץ חקמה. תהלים קד ב
4. כי תצא מחנה על איביך ונשמרת מכל דבר רע. דברים כג י

גליון הש"ס

תוס' ד"ה דאמר וכו' שהרי כל שאר האבות מותרים. ע"י ט"ו א"ן מנילה דף ט"ד : ד"ה דלגמיה :

רבינו הגנאל

[נ"ג] מנא לן שאמר לא תחנם ש"מ לא תתן להם חנייה בקרקע וש"מ לא תתן להם חן. אסור לישראל לומר עובד כוכבים זה נאה הוא או עובדת כוכבים אבל גומטין לו בקרן וזית שלא מתכבין וראה ורובה לאודי ולומר ברין שככה לו בעולמו ברין שאומר על האילנות שפיר דמי. אבל לתת לעובד כוכבים מתנה בהנח תנאי היא ור' מאיר מחיר ור' יהודה אסר דתנאי לא תאכלו כל נבילה לרוב בשעריך וגו' אחד הגר והעובד כוכבי בין במכירה בין בחנייה כוכבים במכירה כדכתיב או מכור לעובד כוכבים ונשמרת מכל דבר רע שלא יסתכל אדם באשה נאה ואפילו בפניה באשת

דאמר קרא לא תחנם לא תתן להם חנייה בקרקע. דריש נמי מהאי קרא בסמוך שלא ליתן להם חן ושלא ליתן להם מתנת חנם וסתמא דמלתא מיירי ככולהו עובדי כוכבים וכן משמע בסוגיין בסמוך וקשה דהאי לא תחנם צדצד אומות דוקא כתיב דכתיב (דברים י) ונשל גוים רבים מפניך החמי וגו' וכתיב לא תכרות להם ברית ולא תחנם ולא תתחנן עם זכרם הערל (ויצטו דף ע"ו.) מוקמינן ליה צדצד אומות דגזירותן לית להו תמנות וכתיב עוד בפרשה בתך לא תתן לבנו ואמרינן בספ"ק דיצמנות (דף ק"ז.) וצפוק האומר בקידושין (דף ס"ח.) וס"ל דלרבנן דלא דרשי כי יסיר לרבות כל המסירין לא ילפינן מהאי קרא שאר אומות לאימיר דלא תפסי צדו קדושין דהא האי קרא צו' אומות כתיב וכן לא תמיה כל נשמה וי"ל דודאי צלל הכן קראי איכא טעמא רבה דלא מלינן לאוקמינן אלא צו' אומות (א) ולא תמיה כל נשמה ליכא לאוקמי צדאר אומות דכתיבא כתיב צדו והיו לך למס ועדוך וכן כי יסיר לרבנן דלא דרשי טעמא דקרא סגרא הוא לאוקמי צדצד אומות דמסירי טפי וכן לא תתחנן ליכא לאוקמי אלא צדצד אומות * שהרי כל שאר אומות מותרין לצלל צדקל בגירותן חוץ מאותם שאסר הכתוב מצרי עמוני ומואבי אצל מתנת חנם ומתנת חן וחנייה אין שום טעם לחלק בין שאר עובדי כוכבים לז' עממים מיהו קשיא דכתיבת צדצד אומות אלא לא תחנם א לא צדאר אומות איירי הכתיב (מלכים א' ה) גבי שלמה וחסר מלך לור ויכרתו ברית שמיים ועוד דמשמע כל שאר אומות לא הזהירו על כריתת ברית דהא בגזעונים כתיב (יהושע ט) בקרבי אמה יושב ואיך אכרות לך ברית משמע הא צדאר אומות מותר וי"ל דלא תכרות ברית נמי לא קאי אלא צדצד אומות וטעמא רבה איכא וענינא דקרא נמי מוכח דכתיב ונשל גוים רבים ועלומים ממך מפניך החרס תחריםם לא תכרות להם ברית ואיכא למימר דכיון

לא תחנם לא תתן להם חן ושלא ליתן להם מתנת חנם וסתמא דמלתא מיירי ככולהו עובדי כוכבים וכן משמע בסוגיין בסמוך וקשה דהאי לא תחנם צדצד אומות דוקא כתיב דכתיב (דברים י) ונשל גוים רבים מפניך החמי וגו' וכתיב לא תכרות להם ברית ולא תחנם ולא תתחנן עם זכרם הערל (ויצטו דף ע"ו.) מוקמינן ליה צדצד אומות דגזירותן לית להו תמנות וכתיב עוד בפרשה בתך לא תתן לבנו ואמרינן בספ"ק דיצמנות (דף ק"ז.) וצפוק האומר בקידושין (דף ס"ח.) וס"ל דלרבנן דלא דרשי כי יסיר לרבות כל המסירין לא ילפינן מהאי קרא שאר אומות לאימיר דלא תפסי צדו קדושין דהא האי קרא צו' אומות כתיב וכן לא תמיה כל נשמה וי"ל דודאי צלל הכן קראי איכא טעמא רבה דלא מלינן לאוקמינן אלא צו' אומות (א) ולא תמיה כל נשמה ליכא לאוקמי צדאר אומות דכתיבא כתיב צדו והיו לך למס ועדוך וכן כי יסיר לרבנן דלא דרשי טעמא דקרא סגרא הוא לאוקמי צדצד אומות דמסירי טפי וכן לא תתחנן ליכא לאוקמי אלא צדצד אומות * שהרי כל שאר אומות מותרין לצלל צדקל בגירותן חוץ מאותם שאסר הכתוב מצרי עמוני ומואבי אצל מתנת חנם ומתנת חן וחנייה אין שום טעם לחלק בין שאר עובדי כוכבים לז' עממים מיהו קשיא דכתיבת צדצד אומות אלא לא תחנם א לא צדאר אומות איירי הכתיב (מלכים א' ה) גבי שלמה וחסר מלך לור ויכרתו ברית שמיים ועוד דמשמע כל שאר אומות לא הזהירו על כריתת ברית דהא בגזעונים כתיב (יהושע ט) בקרבי אמה יושב ואיך אכרות לך ברית משמע הא צדאר אומות מותר וי"ל דלא תכרות ברית נמי לא קאי אלא צדצד אומות וטעמא רבה איכא וענינא דקרא נמי מוכח דכתיב ונשל גוים רבים ועלומים ממך מפניך החרס תחריםם לא תכרות להם ברית ואיכא למימר דכיון

לא תחנם לא תתן להם חן ושלא ליתן להם מתנת חנם וסתמא דמלתא מיירי ככולהו עובדי כוכבים וכן משמע בסוגיין בסמוך וקשה דהאי לא תחנם צדצד אומות דוקא כתיב דכתיב (דברים י) ונשל גוים רבים מפניך החמי וגו' וכתיב לא תכרות להם ברית ולא תחנם ולא תתחנן עם זכרם הערל (ויצטו דף ע"ו.) מוקמינן ליה צדצד אומות דגזירותן לית להו תמנות וכתיב עוד בפרשה בתך לא תתן לבנו ואמרינן בספ"ק דיצמנות (דף ק"ז.) וצפוק האומר בקידושין (דף ס"ח.) וס"ל דלרבנן דלא דרשי כי יסיר לרבות כל המסירין לא ילפינן מהאי קרא שאר אומות לאימיר דלא תפסי צדו קדושין דהא האי קרא צו' אומות כתיב וכן לא תמיה כל נשמה וי"ל דודאי צלל הכן קראי איכא טעמא רבה דלא מלינן לאוקמינן אלא צו' אומות (א) ולא תמיה כל נשמה ליכא לאוקמי צדאר אומות דכתיבא כתיב צדו והיו לך למס ועדוך וכן כי יסיר לרבנן דלא דרשי טעמא דקרא סגרא הוא לאוקמי צדצד אומות דמסירי טפי וכן לא תתחנן ליכא לאוקמי אלא צדצד אומות * שהרי כל שאר אומות מותרין לצלל צדקל בגירותן חוץ מאותם שאסר הכתוב מצרי עמוני ומואבי אצל מתנת חנם ומתנת חן וחנייה אין שום טעם לחלק בין שאר עובדי כוכבים לז' עממים מיהו קשיא דכתיבת צדצד אומות אלא לא תחנם א לא צדאר אומות איירי הכתיב (מלכים א' ה) גבי שלמה וחסר מלך לור ויכרתו ברית שמיים ועוד דמשמע כל שאר אומות לא הזהירו על כריתת ברית דהא בגזעונים כתיב (יהושע ט) בקרבי אמה יושב ואיך אכרות לך ברית משמע הא צדאר אומות מותר וי"ל דלא תכרות ברית נמי לא קאי אלא צדצד אומות וטעמא רבה איכא וענינא דקרא נמי מוכח דכתיב ונשל גוים רבים ועלומים ממך מפניך החרס תחריםם לא תכרות להם ברית ואיכא למימר דכיון

לא תחנם לא תתן להם חן ושלא ליתן להם מתנת חנם וסתמא דמלתא מיירי ככולהו עובדי כוכבים וכן משמע בסוגיין בסמוך וקשה דהאי לא תחנם צדצד אומות דוקא כתיב דכתיב (דברים י) ונשל גוים רבים מפניך החמי וגו' וכתיב לא תכרות להם ברית ולא תחנם ולא תתחנן עם זכרם הערל (ויצטו דף ע"ו.) מוקמינן ליה צדצד אומות דגזירותן לית להו תמנות וכתיב עוד בפרשה בתך לא תתן לבנו ואמרינן בספ"ק דיצמנות (דף ק"ז.) וצפוק האומר בקידושין (דף ס"ח.) וס"ל דלרבנן דלא דרשי כי יסיר לרבות כל המסירין לא ילפינן מהאי קרא שאר אומות לאימיר דלא תפסי צדו קדושין דהא האי קרא צו' אומות כתיב וכן לא תמיה כל נשמה וי"ל דודאי צלל הכן קראי איכא טעמא רבה דלא מלינן לאוקמינן אלא צו' אומות (א) ולא תמיה כל נשמה ליכא לאוקמי צדאר אומות דכתיבא כתיב צדו והיו לך למס ועדוך וכן כי יסיר לרבנן דלא דרשי טעמא דקרא סגרא הוא לאוקמי צדצד אומות דמסירי טפי וכן לא תתחנן ליכא לאוקמי אלא צדצד אומות * שהרי כל שאר אומות מותרין לצלל צדקל בגירותן חוץ מאותם שאסר הכתוב מצרי עמוני ומואבי אצל מתנת חנם ומתנת חן וחנייה אין שום טעם לחלק בין שאר עובדי כוכבים לז' עממים מיהו קשיא דכתיבת צדצד אומות אלא לא תחנם א לא צדאר אומות איירי הכתיב (מלכים א' ה) גבי שלמה וחסר מלך לור ויכרתו ברית שמיים ועוד דמשמע כל שאר אומות לא הזהירו על כריתת ברית דהא בגזעונים כתיב (יהושע ט) בקרבי אמה יושב ואיך אכרות לך ברית משמע הא צדאר אומות מותר וי"ל דלא תכרות ברית נמי לא קאי אלא צדצד אומות וטעמא רבה איכא וענינא דקרא נמי מוכח דכתיב ונשל גוים רבים ועלומים ממך מפניך החרס תחריםם לא תכרות להם ברית ואיכא למימר דכיון

דאמר קרא לא תחנם לא תתן להם חנייה בקרקע האי לא תחנם מיבעי ליה דהכי קאמר רחמנא לא תתן להם חן א"כ לימא קרא לא תחנם מאי לא תחנם שמע מינה תרתי ואכתי מיבעי ליה דהכי אמר רחמנא (ב) לא תתן להם מתנת של חנם אם כן לימא קרא לא תחנם מאי לא תחנם שמע מינה כולוהו תניא נמי הכי לא תחנם לא תתן להם חנייה בקרקע דבר אחר לא תחנם לא תתן להם חן דבר אחר לא תחנם לא תתן להם מתנת חנם ומתנת חנם גופה תנאי היא (ג) דתנאי לא תאכלו כל נבילה לרוב בשעריך התננה ואכלה או מכור לנכרי אין לי אלא לרוב בנתינה ולעובד כוכבים במכירה לרוב במכירה מנין תלמוד לומר התננה או מכור לעובד כוכבים בנתינה מנין תלמוד לומר התננה ואכלה או מכור לנכרי נמצא אתה אומר אחר גר ואחד עובד כוכבים בין בנתינה בין במכירה דברי ר' מאיר רבי יהודה אומר (ד) דברים ככתבן לרוב בנתינה ולעובד כוכבים במכירה שפיר קאמר ר"מ ור' יהודה אמר לך אי סלקא דעתך כדקאמר ר"מ לכתוב רחמנא תתננה ואכלה ומכור או למה לי שמע מינה לדברים ככתבן הוא דאתא ור"מ הווא לאקדומי נתינה דגר למכירה דעובד כוכבים ור' יהודה כיון דגר אתה מצווה להחיותו וכנעני אי אתה מצווה להחיותו להקדים לא צריך קרא: ד"א לא תחנם לא תתן להם חן: מסייע ליה לרב דאמר רבי (ה) אסור לאדם שיאמר כמות נאה עובדת כוכבים זו מיתיבי מעשה ברשב"ג. שהיה על גבי מעלה בהר הבית וראה עובדת כוכבים אחת ביותר נאה אמר ר' רבן מעשיך ה' ואף ר"ע ראה אשת טורנוסורפוס הרשע רק שחק ובכה רק שהיתה באה מטיפה סרוחה שחק דעתיה דמגייא ונסיב לה ככה דהאי שופרא בלי עפרא ורב 'אודוי' הוא דקא מודה דאמר מר (ו) הוואה יבריות טובות אומר ברוך שככה 'ברא בעולמו ולאסתכלי מי שרי מיתיבי 'ונשמרת מכל דבר רע שלא יסתכל אדם באשה נאה ואפילו בפניה באשת איש ואפי' מוכוערת

לא תחנם לא תתן להם חן ושלא ליתן להם מתנת חנם וסתמא דמלתא מיירי ככולהו עובדי כוכבים וכן משמע בסוגיין בסמוך וקשה דהאי לא תחנם צדצד אומות דוקא כתיב דכתיב (דברים י) ונשל גוים רבים מפניך החמי וגו' וכתיב לא תכרות להם ברית ולא תחנם ולא תתחנן עם זכרם הערל (ויצטו דף ע"ו.) מוקמינן ליה צדצד אומות דגזירותן לית להו תמנות וכתיב עוד בפרשה בתך לא תתן לבנו ואמרינן בספ"ק דיצמנות (דף ק"ז.) וצפוק האומר בקידושין (דף ס"ח.) וס"ל דלרבנן דלא דרשי כי יסיר לרבות כל המסירין לא ילפינן מהאי קרא שאר אומות לאימיר דלא תפסי צדו קדושין דהא האי קרא צו' אומות כתיב וכן לא תמיה כל נשמה וי"ל דודאי צלל הכן קראי איכא טעמא רבה דלא מלינן לאוקמינן אלא צו' אומות (א) ולא תמיה כל נשמה ליכא לאוקמי צדאר אומות דכתיבא כתיב צדו והיו לך למס ועדוך וכן כי יסיר לרבנן דלא דרשי טעמא דקרא סגרא הוא לאוקמי צדצד אומות דמסירי טפי וכן לא תתחנן ליכא לאוקמי אלא צדצד אומות * שהרי כל שאר אומות מותרין לצלל צדקל בגירותן חוץ מאותם שאסר הכתוב מצרי עמוני ומואבי אצל מתנת חנם ומתנת חן וחנייה אין שום טעם לחלק בין שאר עובדי כוכבים לז' עממים מיהו קשיא דכתיבת צדצד אומות אלא לא תחנם א לא צדאר אומות איירי הכתיב (מלכים א' ה) גבי שלמה וחסר מלך לור ויכרתו ברית שמיים ועוד דמשמע כל שאר אומות לא הזהירו על כריתת ברית דהא בגזעונים כתיב (יהושע ט) בקרבי אמה יושב ואיך אכרות לך ברית משמע הא צדאר אומות מותר וי"ל דלא תכרות ברית נמי לא קאי אלא צדצד אומות וטעמא רבה איכא וענינא דקרא נמי מוכח דכתיב ונשל גוים רבים ועלומים ממך מפניך החרס תחריםם לא תכרות להם ברית ואיכא למימר דכיון

לא תחנם לא תתן להם חן ושלא ליתן להם מתנת חנם וסתמא דמלתא מיירי ככולהו עובדי כוכבים וכן משמע בסוגיין בסמוך וקשה דהאי לא תחנם צדצד אומות דוקא כתיב דכתיב (דברים י) ונשל גוים רבים מפניך החמי וגו' וכתיב לא תכרות להם ברית ולא תחנם ולא תתחנן עם זכרם הערל (ויצטו דף ע"ו.) מוקמינן ליה צדצד אומות דגזירותן לית להו תמנות וכתיב עוד בפרשה בתך לא תתן לבנו ואמרינן בספ"ק דיצמנות (דף ק"ז.) וצפוק האומר בקידושין (דף ס"ח.) וס"ל דלרבנן דלא דרשי כי יסיר לרבות כל המסירין לא ילפינן מהאי קרא שאר אומות לאימיר דלא תפסי צדו קדושין דהא האי קרא צו' אומות כתיב וכן לא תמיה כל נשמה וי"ל דודאי צלל הכן קראי איכא טעמא רבה דלא מלינן לאוקמינן אלא צו' אומות (א) ולא תמיה כל נשמה ליכא לאוקמי צדאר אומות דכתיבא כתיב צדו והיו לך למס ועדוך וכן כי יסיר לרבנן דלא דרשי טעמא דקרא סגרא הוא לאוקמי צדצד אומות דמסירי טפי וכן לא תתחנן ליכא לאוקמי אלא צדצד אומות * שהרי כל שאר אומות מותרין לצלל צדקל בגירותן חוץ מאותם שאסר הכתוב מצרי עמוני ומואבי אצל מתנת חנם ומתנת חן וחנייה אין שום טעם לחלק בין שאר עובדי כוכבים לז' עממים מיהו קשיא דכתיבת צדצד אומות אלא לא תחנם א לא צדאר אומות איירי הכתיב (מלכים א' ה) גבי שלמה וחסר מלך לור ויכרתו ברית שמיים ועוד דמשמע כל שאר אומות לא הזהירו על כריתת ברית דהא בגזעונים כתיב (יהושע ט) בקרבי אמה יושב ואיך אכרות לך ברית משמע הא צדאר אומות מותר וי"ל דלא תכרות ברית נמי לא קאי אלא צדצד אומות וטעמא רבה איכא וענינא דקרא נמי מוכח דכתיב ונשל גוים רבים ועלומים ממך מפניך החרס תחריםם לא תכרות להם ברית ואיכא למימר דכיון

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה דאמר וכו' צו' אומות דלא תחנם: (ב) שם ד"ה אחר וכו' והסימן מה"מ ש"א"ו פירוט:

מוסף רש"י

שי"ד לעמוד קודם ביומי. ימי השבוע (דקדושו' ל.) כי רבים החללים הפילה. נאשה וזה משמע ותלמיד שאני טוב עמנו כשורה קרי לה (מ"ח בב. כ.) זה תלמיד שלא הגיע בור. פילה לזון נפל שלא כלו ימי חשי (שם.) ורצונם לזון עולם עיניו. שטורגס פיהם ואנס מוריס לזכר הוואה (שם.) ועד כמה. לא ראו להולאם. צריכה לומר. צריכה לזון לזוהרה (סוכה ב.) נרץ לשומעם שימנו לזון לז' ועלהו. דבר קל שנה (שם.) בין לר' שימנאל בין לר' עקיבא. דלמינן בפרק ר' ישמעאל (לקמן) שגזרות כוכבים עממה איכא למי' אכורה מיד ואיכא למי' כשמשנה, כולו מורו ככלים דלזנס אפוסים עד שיצטרו עד שיצטרו בהם שימנו לעזרת כוכבים (חולין ח.) ישנה לשכירות מתחלה ועד סוף. כל פרוטה ופרוטה כשנמנה נתינתו ענין בעל המלאכה לפועל השכירות עשית המלאכה (דקדושו' ח.) ע"כ ענין קודם תלמוד לומר תתננה או מכור. דריש ליה אגרי וכן גבי נכרי נמי דרוש תתננה ואכלה או מכור לנכרי (פסחים ב.) מנחניב מכירה ומתנה באתנא, טעם מינה אחר מיתה ואחר נתינת קיימי בין אגר ובין אעובד כוכבים, ועד דוקא כתיב הוא ליה למכנה הכי תתננה ליה ומכירה לעובד כוכבים (חולין ק"ד.) דברים ככתבן. ק' מתינה, לא יתננה לנכרי ולא יתננה לנכר (פסחים ב.) או למה לי. או לזון מילוק. וכו' מאיר קאמר קרא דמתינה אגר ומתינה לנכרי לא כתוב או (שם.) לאקדומי נתינה דגר. אם יש גר ליתנה לו מתינה קודמת למכירה לנכרי, והוא גר נכר וטוב קאמר, קיטל עליו שלא לעבד ע"מס' ואוכל נבלות (שם.) דגר דמי מצווה להחיותו. דכתיב (ויקרא כה) גר ומושב וכו' עמך (שם.) להקדים לא צריך קרא. מסקנא אנו יודעין שנתינה לגר קודמת, דמיה גר נכרי איכא ואינן קרא לחלק ולאסור ליתן כמתנה לנכרי ולמכור נבלה לגר (שם.)

להחיותו. דכתיב (ויקרא כה) גר ומושב וכו' עמך (שם.) להקדים לא צריך קרא. מסקנא אנו יודעין שנתינה לגר קודמת, דמיה גר נכרי איכא ואינן קרא לחלק ולאסור ליתן כמתנה לנכרי ולמכור נבלה לגר (שם.)